

**Národní jednotna pošumavská
- jednatelský odbor Plzeň
1896 - 1945**

Inventář

Č. listu JAF: 10 482

Evid. č. pomůcky: 490

PhDr. Karel Řeháček

Plzeň 2004

Obsah:

Úvod

I.	Vývoj původce fondu	s. 3
II.	Vývoj a dějiny fondu	s. 6
III.	Archivní charakteristika fondu	s. 7
IV.	Stručný rozbor obsahu fondu	s. 8
V.	Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky	s. 9
Příloha č. 1	s. 10
Inventární seznam	s. 11

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Konec 19. století je v českých zemích charakteristický neustále se stupňujícími národnostními střety mezi Čechy a Němci. Na obou stranách vznikaly nejrůznější spolky, které měly posilovat národní cítění českého i německého obyvatelstva a které přispívaly k lepší organizaci národnostního zápasu. Dne 28. října 1883 byl v Českých Budějovicích založen spolek Deutscher Böhmerwaldbund, který měl za úkol všestrannou podporu národnostních, hospodářských a kulturních zájmů německého obyvatelstva především v šumavském pohraničí. Reakce Čechů na založení Böhmerwaldbundu na sebe nenechala dlouho čekat. Dne 21. června 1884 došlo v Praze k založení Národní jednoty pošumavské (NJP), která vznikla jako protiváha ke zmíněnému německému spolku. Starostou prvního ústředního výboru se stal profesor malostranského gymnázia v Praze dr. František Houdek, náměstkem starosty pražský úředník Josef Kanda.

Podle schválených stanov z roku 1884 bylo úkolem NJP „přispívati k národnímu, kulturnímu a hmotnému zvelebení království Českého vůbec a k povznesení a zvelebení rolnictví, řemesel, průmyslu a obchodu zvláště, především v krajích západních, jižních a jihovýchodních“. Jednota působila v budějovickém, píseckém, plzeňském a táborském kraji. Celkem se jednalo o 18 politických okresů (České Budějovice, Český Krumlov, Domažlice, Havlíčkův Brod, Horšovský Týn, Jindřichův Hradec, Kaplice, Klatovy, Kralovice, Planá, Plzeň, Podbořany, Prachatice, Stříbro, Sušice, Tachov, Třeboň, Žlutice) o celkové rozloze 11 824 km².

Struktura NJP byla víceúrovňová a během vývoje v ní docházelo k mnoha změnám. Základním článkem NJP se staly místní odbory. Mohly vzniknout všude, kde počet zájemců o členství přesáhl počet 20 (později stačilo dokonce pouze 10 členů). Místní odbory mohly podle stanov vzniknout i mimo národnostně smíšené území. V tomto případě se většinou jednalo o tzv. záštitné odbory, které měly „patronát“ nad málo početnými odbory ve smíšených územích a podporovaly je především finančně. V čele každého místního odboru stálo představenstvo (později předsednictvo), které se skládalo z volených činovníků (předsedy, jednatele, pokladníka, dvou členů výboru a dvou náhradníků). U početně silnějších odborů se počty činovníků patřičně zvyšovaly a rozšiřovaly (vznikly např. pozice místopředsedů). Správním mezičlánkem mezi místními odbory a ústředním výborem byly skupiny místních odborů v čele s jednatelským odborem. Jednatelské odbory mohly vzniknout dvojím způsobem. Místní odbory mohly buď vytvořit zcela nový mezičlánek, který by se skládal ze zástupců všech odborů, nebo se mohly uchýlit v záštitu jednoho velkého místního odboru, který ve stejném složení zároveň plnil funkci jednatelského odboru.

Místní odbor Národní jednoty pošumavské v Plzni byl založen 28. července 1884. Jednalo se o vyústění dlouhodobého procesu a vlastenecké práce významných osobností plzeňského života Františka Schwarze, Václava Petáka, Antonína Kostince, Matouše Mandla, Josefa Krofty, Josefa Čipery a celé řady ostatních. Prvním předsedou plzeňského odboru NJP se stal dr. Josef Krofta, jednatelem prof. Tomáš Cimrhanzl, pokladníkem lékárník Alois Formánek, členy výboru dr. Václav Peták a František Schwarz a náhradníky prof. Josef Čipera a František Procházka. Když se stal v roce 1889 Josef Krofta plzeňským starostou, byl předsedou odboru zvolen Jan Kessler, v letech 1890 - 1892 byl předsedou dr. Adolf Kreisinger, v letech 1893 - 1911 prof. Josef Čipera, v letech 1912 - 1926 prof. Antonín

Kostinec, v letech 1926 - 1936 prof. František Lukavský a v letech 1936 - 1939 Bohumil Kranda.

Období před rokem 1918 bylo (podobně jako v celé NJP) ve znamení obstrukce činnosti jednoty ze strany státních úřadů, německých obecních samospráv i německých národnostních spolků. Zájem místního odboru se soustředil na pomoc české menšině na Stříbrsku, zejména v Sulislavi, Sytně a Vranově, a na situaci Čechů na Nýřansku a Dobřansku. Významným mezníkem ve vývoji se stal rok 1899, kdy se místní odbor stal jednatelským odborem pro Plzeňsko a Sušicko. V případě Plzně se jednalo o druhou variantu vzniku jednatelského odboru, kdy se řada místních odborů pouze připojila ke stávajícímu významnému a početnému odboru, který ve stejném složení plnil funkce jednatelského odboru. Plzeň se tak stala centrem vlasteneckého hnutí celého jihozápadu Čech. Oblastmi působnosti plzeňského jednatelského odboru byly okresy plzeňský, stříbrský, plánský, přeštický, tachovský, kralovický a horšovskotýnský.

Po roce 1918 došlo k významnému rozšíření vlivu NJP a jednota vzhledem k podpoře ze strany zejména Československé národní demokracie mohla zasahovat do mnoha pro stát důležitých záležitostí (např. pozemková reforma). Rozvoj jednoty se projevoval i v její struktuře, byly zřizovány nové místní odbory v okolí Plzně (Chotěšov, Holýšov, Kamenný Újezd, Stod, Čemíny, Blatnice, Vstíš aj.) a rostla členská základna. Po okupaci Československa byla Národní jednota pošumavská dne 4. dubna 1939 zrušena. Následně však vznikl nový spolkový subjekt s názvem Národní matice při Národní radě české, který fakticky navázal na činnost rozpuštěného spolku. V Plzni vznikla Národní matice v Plzni, která existovala až do svého rozpuštění dne 10. července 1943.

Ke znovuoobnovení existence místního odboru NJP v Plzni došlo po skončení války. Dne 28. května 1945 zahájil odbor fakticky činnost, což formálně oznámil Policejnímu ředitelství v Plzni přípisem z 2. července 1945. Na základě dekretu prezidenta republiky č. 81/45 Sb. byla činnost odboru formálně obnovena 28. listopadu 1945. Na valné hromadě jednoty byl dne 7. dubna 1946 zvolen prvním poválečným předsedou Václav Henzlík, přednosta oblastní úřadovny Osídlovacího úřadu v Plzni. Po únorovém převratu v roce 1948 a vzniku Akčního výboru národních jednot a matic v Praze došlo k mnoha personálním změnám ve vedení odboru a k jeho doplnění členy KSČ. Z příkazu akčního výboru byla na 24. duben 1948 svolána mimořádná valná hromada odboru, na které byl podpořen návrh na rozpuštění Národní jednoty pošumavské. K výmazu odboru ze spolkového katastru došlo 29. července 1948. Definitivně zanikla Národní jednota pošumavská až k 31. březnu 1951, kdy byla ukončena její likvidace.

Nejvyšším orgánem místního odboru NJP v Plzni byla valná hromada, která se scházela jednou ročně v jarním (většinou dubnovém nebo květnovém) termínu. Období mezi valnými hromadami se nazývalo správním rokem, ve kterém řídil místní odbor správní výbor volený valnou hromadou. Počty volených činovníků odboru byly různé. Valná hromada 5. května 1921 např. volila předsedu odboru, 16 členů výboru a 3 revizory účtů a na první výborové schůzi po valné hromadě byli zvoleni místopředseda, jednatel, pokladník, zapisovatel, účetní a archivář. Valná hromada 23. dubna 1936 volila kromě předsedy už 38 členů výboru, první výborová schůze volila ze svého středu navíc ještě jakýsi užší výbor - třináctičlenné předsednictvo (předsedu, 4 místopředsedy, 2 jednatele, 2 zapisovatele, pokladníka, účetního a 2 členy finančně právní komise). Kromě toho byli zvoleni členové různých odborných komisí místního odboru NJP: panorámové, biografické (biograf „Elektra“), finančně právní, přednáškové a knihovní komise. Výborové schůze se konaly obvykle jednou měsíčně, předsednictvo se scházelo dvakrát měsíčně a jednání komisí probíhalo nepravidelně podle potřeb (obvykle rovněž jednou měsíčně).

Činovníky místního a posléze také jednatelského odboru NJP v Plzni byli zpočátku pouze neplacení dobrovolníci, kteří práci pro jednotu vykonávali vedle svého občanského

povolání. V období počínajícího rozmachu činnosti NJP se však ukázalo, že dobrovolní činovníci nemohou kvalitně a operativně řídit práci spolku v tak rozsáhlém a komplikovaném regionu. V roce 1913 bylo tedy na valné hromadě místního odboru NJP rozhodnuto o zřízení sekretariátu NJP v Plzni, který sídlil ve Wankově (dnešní Jagellonské) ulici. Sekretariát byl zřízen k 1. lednu 1914 a vedl jej bývalý přeštický městský tajemník Josef Fikrle. Kancelář pracovala do roku 1916 a po válce byla v roce 1919 znovuobnovena na Klatovské třídě 42, kde sídlila do roku 1932. Po vzniku republiky nastalo vůbec nejhektičtější a nejrozmanitější období činnosti NJP, a tak byla v roce 1921 zřízena ještě placená funkce jednatele místního odboru NJP, kterým se stal plzeňský učitel a pozdější předseda místního odboru NJP Bohumil Kranda. Od roku 1932, kdy byl polovičním nákladem NJP v Plzni postaven areál biografu a činžovního domu „Elektra“, sídlil odbor s přestávkou mezi lety 1939 - 1945 v činžovním domě „Elektra“ v Lucemburské (dnes Škroupově) ulici 3. V letech 1939 - 1943 sloužila kancelář NJP jako společná kancelář okrskového odboru Národní matice v Plzni a místního odboru Ústřední matice školské v Plzni.

Aktivity místního odboru NJP v Plzni

Na podporu Čechů v národnostně smíšeném pohraničí organizoval místní odbor NJP v Plzni celou řadu osvětových a hospodářských akcí. K nejvýznamnějším z nich patřilo provozování biografu „Elektra“ v Plzni a aktivní podpora bytové výstavby v národnostně smíšených oblastech Stavebním družstvem pro Plzeňsko a Stříbrsko.

Počátky biografu „Elektra“, který byl společným majetkem NJP v Plzni a tělovýchovné jednoty Sokol Plzeň I, spadají sice do konce roku 1911, skutečný význam v hospodaření jednot však provozování kina mělo až od poloviny 30. let 20. století. Před první světovou válkou se kinematografické produkce odehrávaly v pronajatých prostorách plzeňského hotelu Waldek (dnes Slovan) ve Smetanových sadech a v prostorách plzeňské Remeslnické besedy v Jagellonské ulici. Nevýhody pronájmů vedly majitele biografu k diskusím o potřebě výstavby vlastní budovy biografu. Koncem roku 1927 bylo rozhodnuto o stavbě, v únoru 1928 byla zakoupena vhodná stavební parcela na rohu Lucemburské (dnešní Škroupovy) ulice a Jungmannovy třídy (dnešní Americké ulice) a po nezbytných úpravách pozemků bylo vyhlášeno výběrové řízení na výstavbu budovy. V soutěži zvítězil projektový návrh ing. arch. dr. Rudolfa Černého z Prahy a na základě schválení tohoto projektu městským stavebním úřadem bylo v září 1931 vydáno stavební povolení. Stavba se týkala dvou objektů – budovy biografu s restaurací a činžovního domu s bytovými i nebytovými prostorami. Nemovitosti „Elektra“ byly oficiálně otevřeny 22. září 1932 (kolaudace proběhla 19. září) a již následujícího dne byl zahájen provoz představením filmu režiséra Martina Friče „Kantor Ideál“. Nebytové i bytové prostory nemovitostí byly pronajaty: restaurace a bufet „Elektra“ Rudolfu Poláčkovi, obchodní plochy v přízemí činžovního domu firmě ASO, Ander & syn Olomouc, v nebytových prostorách sídlily kanceláře místního odboru NJP v Plzni nebo úřadovna Stavebního družstva pro Plzeňsko a Stříbrsko. Během okupace byly rozpuštěny odbory NJP i Sokola a majetek nemovitostí „Elektra“ převzala organizace Správa kin pro Říši. V prosinci 1942 získala biograf do tzv. národní správy pražská pobočka německé kinematografické společnosti „UFA“ Berlín; tento stav trval až do konce války. V období po skončení války vedli biograf opět činovníci znovuobnověných jednot. Po únorovém převratu však bylo kino „Elektra“ zestátněno, začleněno do společnosti Československý státní film a přejmenováno na kino „Moskva“. Teprve po roce 1989 došlo k privatizaci kina i k návratu jeho dávno ztraceného (a v závěru 60. let krátkodobě znovu nalezeného) názvu.

Stavební družstvo pro Plzeňsko a Stříbrsko (původní název zněl Stavební družstvo pro opatření rodinných a dělnických domků na Plzeňsku a Stříbrsku; ke změně názvu došlo v roce

1913) vzniklo 20. března 1910 jako reakce na diskriminaci českého obyvatelstva v národnostně smíšených oblastech okolí Plzně. Němci se snažili o vystěhování českého obyvatelstva z národnostně smíšených obcí, a proto němečtí majitelé nemovitostí neúměrným zvyšováním nájmu a jejich vypovídáním nutili české obyvatelstvo k opouštění jeho domovů. K nejhorším případům diskriminace docházelo v obci Líně a právě zde vzniklo za výrazného přispění plzeňského odboru NJP Stavební družstvo pro Plzeňsko a Stříbrsko. Účelem družstva bylo „podporovati hospodářský prospěch svých členů v okresních hejtmanstvích plzeňském a stříbrském tak, že jim opatří zdravé a levné byty dělnické neb rodinné domky“. Činnost družstva se zaměřovala na družstevní výstavbu rodinných a bytových domů v národnostně smíšených oblastech. Za pomoci českých národních spolků, českých bankovních institucí a po roce 1918 také československé vlády získávalo výhodné úvěry a stavební pozemky, na kterých stavělo levné domky pro české obyvatelstvo. Kromě domků však pro Národní jednotu pošumavskou a Ústřední matici školskou stavělo také menšinové školy, národní domy a další nemovitosti. Před první světovou válkou se družstvo soustředilo na bezprostřední okolí Plzně (Líně, Sulislav, Dobřany, Zbůch), po vzniku Československé republiky však jeho činnost zasáhla celou oblast jihozápadu Čech. Podle zprávy z valné hromady z 10. dubna 1938 zasáhlo družstvo svou činností do 67 obcí národnostně smíšeného území západních Čech a za celou dobu existence postavilo 369 domů o 530 bytech v hodnotě 24 mil. Kč. Po odtržení národnostně smíšených oblastí a jejich připojení k Říši na základě výsledků Mnichovské dohody ztratilo družstvo převážnou většinu svého majetku v pohraničí. Po válce byla na přechodné období v družstvu zavedena dočasná národní správa, 8. září 1946 došlo k volbě správního výboru a dozorčí rady a družstvo mohlo znovu obnovit činnost. Podobně jako v případě místního odboru NJP v Plzni a biografu „Elektra“ se však družstvo potýkalo se značnými problémy, zejména po únoru 1948, kdy docházelo ke sjednocování družstevnictví v Československu. Poslední valná hromada se konala 22. dubna 1950 v době, kdy o nové organizaci družstevnictví již bylo politicky rozhodnuto. K 1. lednu 1952 bylo družstvo nařízením Zemského národního výboru v Praze zrušeno a jeho majetek připadl Okresnímu bytovému družstvu v Plzni.

II. Vývoj a dějiny fondu

Agenda odboru NJP v Plzni narůstala a podle dochovaných písemností byla poměrně rozsáhlá, avšak původní registraturní systém nebyl zachován a není znám. Písemnosti byly umístěny ve spisovně odboru, která se nacházela v prostorách jeho kanceláře. V den zahájení německé okupace Československa, dne 15. března 1939, však byla převážná většina spolkových písemností spálena, aby se nedostala do rukou německých úřadů. Pouze nejcennější archiválie, především zápisy z valných hromad a výborových schůzí odboru, byly převezeny z Plzně do Mešna u Mirošova a zakopány na pozemku Aloise Forejta.

Po obnovení činnosti odboru v roce 1945 byly písemnosti vykopány a už ve špatném stavu (vzhledem k jejich uložení během války) převezeny zpět do Plzně. Po zániku odboru v roce 1948 byly značně poškozené archiválie předány do Archivu města Plzně, kde byly uloženy do krabic společně s písemnostmi dalších místních odborů, fondem Národní matice v Plzni a fondem místního odboru Ústřední matice školské v Plzni. Na základě arbitrážního rozhodnutí Archivní správy MV ČSR ze 17. srpna 1971 předal dne 26. dubna 1972 Archiv města Plzně Státnímu archivu v Plzni písemnosti jednatelského odboru NJP v Plzni společně s materiály z činnosti místního odboru Ústřední matice školské v Plzni.

O skartacích v Archivu města Plzně se nedochovaly žádné záznamy, patrně však k žádným skartacím nedošlo.

III. Archivní charakteristika fondu

Po předání fondu do Státního oblastního archivu v Plzni vznikl v roce 1983 lístkový soupis písemností, který provedla Eva Krňoulová, JUDr. Jan Haubert posléze pořídil další soupis spolu s nástinem historického úvodu. V roce 1997 provedl Mgr. Jiří Jelen rozdělení obou fondů, založil samostatné evidenční listy a spisy o fondu a vytvořil třetí soupis písemností. V roce 2004 byl archivní fond definitivně zinventarizován a byla k němu vytvořena tato pomůcka.

Při pořádání a inventarizaci archivního fondu bylo zjištěno, že se fakticky skládá ze tří neúplně zachovaných částí, které nenesou (s několika výjimkami) žádné původní ukládací znaky. S ohledem na obsah fondu bylo proto pro uspořádání použito umělé schéma. Bylo rozhodnuto o rozčlenění písemností do tří věcných obsahových celků a v každém tomto celku bylo stanoveno specifické pořádací schéma.

První celek tvoří písemnosti vzniklé přímo z činnosti místního (resp. jednatelského) odboru NJP v Plzni s časovým rozsahem 1896 - 1939 a 1945 a z činnosti okrskového výboru Národní matice v Plzni s časovým rozsahem 1939 - 1941. Do jednoho celku byly písemnosti těchto dvou původců zařazeny především z věcných důvodů: i když vznikla Národní matice v Plzni jako formálně zcela nový subjekt, byla faktickou pokračovatelkou místního odboru NJP, převzala její majetek, kancelář, personál a většina členů vedení odboru NJP pracovala i ve vedení okrskového odboru Národní matice. Dalším důvodem pro zařazení písemností obou subjektů do jednoho celku je i nepatrné množství písemností, které se z činnosti Národní matice v Plzni dochovaly.

Nejvýznamnější částí prvního věcného celku je především téměř úplná řada zápisů z valných hromad, výborových schůzí a schůzí předsednictva odboru z let 1896 - 1939 (chybějí pouze zápisy z let 1901 - 1903). Kromě toho jsou zachovány zápisy ze schůzí finančně právní komise z let 1933 - 1939. Všechny uvedené písemnosti jsou však natolik poškozené vlhkem, že text zápisů velké části z nich nejde spolehlivě rekonstruovat a každá manipulace s nimi jejich stav jen zhoršuje. Původně se jednalo o knihy, ve kterých byly zápisy vedeny chronologicky bez rozdílu hierarchie (tedy zápisy z valných hromad společně se zápisy ze schůzí předsednictva a komisí) a s různě dlouhou periodicitou. Vzhledem k jejich špatnému fyzickému stavu, kvůli němuž již tyto archiválie nenaplnují formální kritéria knih, bylo při pořádání rozhodnuto o jejich překlasifikování do kategorie spisů a o jejich uložení do kartonů. Jelikož jejich fyzický stav neumožnil ani rozdělení zápisů podle hierarchie důležitosti ani podle stejných chronologických period, zůstaly i jako spisy pohromadě podle původního schématu. Každá bývalá kniha tedy i nadále zůstala jednou inventární jednotkou spisů. Kromě těchto písemností se ve fondu nacházejí stanovy spolku, souvislá řada zpráv o činnosti místních odborů z let 1934 - 1937, korespondence odboru z roku 1945 a torzovitě zachované písemnosti sedmi místních odborů NJP. Kromě spisů byla vyčleněna jedna účetní kniha členských příspěvků a složka novinových výstřižků, týkajících se činnosti NJP a dalších menšinových záležitostí. Z období 1939 - 1941 se zachovala pouze složka zápisů ze schůzí okrskového výboru Národní matice v Plzni. Vzhledem k existenci NJP v letech 1884 - 1939 je však třeba považovat v tomto případě písemnosti Národní matice v Plzni za posteriora NJP v Plzni s patřičným grafickým zdůrazněním tohoto faktu v regestech inventárního seznamu.

Druhou část fondu tvoří písemnosti, které se týkají nemovitostí „Elektra“ na rohu Jungmannovy třídy a Lucemburské ulice (dnešní Americké a Škroupovy ulice) v Plzni (s časovým rozsahem 1913 - 1943). Až do zániku NJP v dubnu 1939 realizovala jednota v nemovitostech „Elektra“ svá vlastnická práva, v období po zániku NJP je nutné písemnosti této části fondu považovat až do obnovení činnosti NJP roku 1945 za posteriora NJP v Plzni (viz výše uvedený výklad). Do fondu NJP Plzeň se dostaly po roce 1945 proto, že místní odbor NJP v Plzni byl polovičním majitelem těchto nemovitostí (společně s tělovýchovnou

jednotou Sokol Plzeň I) a dlouholetým předsedou správní komise kina „Elektra“ byl významný člen místního odboru NJP Jan Dohnálek. Z důvodu těsné personální provázanosti činovníků NJP a nemovitostí „Elektra“ (kromě Dohnálka také Miroslav Bláha, František Jungwirth či Václav Henzlík jako členové správní komise) bylo torzo písemností ponecháno jako součást archivního fondu NJP v Plzni. Tato část fondu obsahuje především písemnosti týkající se výstavby a provozu nemovitosti, která obsahovala činžovní dům a budovu biografu „Elektra“ s obchodními prostory. Mezi písemnostmi se nacházejí také doklady o pronájmu prostor a různé účetní doklady. Také zde byla vyčleněna složka novinových výstřižků, která se týká provozních záležitostí domu i biografu. Písemnosti se týkají období let 1927 - 1942 a zejména období po výstavbě zmíněných nemovitostí v roce 1932. Kromě písemností ve fondu NJP Plzeň se další materiály o činnosti biografu „Elektra“ nacházejí v archivním fondu Národní výbor města Plzně, spolkové oddělení (Archiv města Plzně) a v témže archivu v osobním fondu Rudolf Sofron, jenž byl zástupcem tělovýchovné jednoty Sokol Plzeň I ve správní komisi kina.

Třetí a poslední část fondu obsahuje písemnosti, vzniklé z činnosti Stavebního družstva pro Plzeňsko a Stříbrsko s časovým rozsahem 1910 - 1944. Družstvo vzniklo v roce 1909, charakterem své činnosti úzce korespondovalo s aktivitami NJP a místní odbor NJP patřil k zakládajícím a nejaktivnějším členům. Podobně jako u písemností nemovitostí „Elektra“ zde byly velmi silné personální vazby na NJP (Jan Dohnálek byl dlouholetým místopředsedou a od roku 1936 předsedou družstva, předseda místního odboru NJP v Plzni František Lukavský téměř celou dobu existence družstva předsedou dozorčí rady). Z toho důvodu se po roce 1945 (patrně právě díky Janu Dohnálkovi) dostaly spisy družstva do fondu NJP a byly zde ponechány i po definitivním zpracování. Mezi písemnostmi se nachází kromě stanov družstva především celistvá řada zpráv o činnosti družstva v letech 1929 - 1938, specifikace stavební činnosti družstva v letech 1911 - 1931 nebo soupis majetku družstva, který zůstal v okupovaném pohraničí po říjnu 1938. Kromě písemností ve fondu NJP Plzeň se další materiály o činnosti družstva nacházejí v archivním fondu Krajský soud Plzeň, I, firemní spisy (SOA Plzeň). Podobně jako u předchozího oddílu je třeba nahlížet na písemnosti družstva po zániku NJP jako na posteriora NJP v Plzni (viz výše uvedený výklad).

Kvůli velmi špatnému fyzickému stavu části písemností (zápisů z valných hrad, výborových schůzí a schůzí předsednictva a finančně právní komise), které se rozpadají takřka při každé manipulaci, bylo rozhodnuto o jejich umístění do velkých obálek. Stav těchto písemností vylučuje jejich zpřístupnění badatelské veřejnosti do doby, než dojde k jejich restaurování.

Při inventarizaci fondu bylo vnitřní skartací vyřazeno cca 0,2 bm materiálu, především duplicitních písemností, konceptů, provozních poznámek a podkladů a prázdných formulářů. Z původně evidovaných 27 knih došlo z výše uvedených důvodů k překlasifikování 23 z nich do kategorie spisů, jedna kniha byla vyčleněna a jako archiválie Ústřední matice školské byla zařazena do příslušného fondu. Po zpracování tedy obsahuje fond 9 kرتونů a 3 knihy, celkem 1,1 bm. Je uložen ve Státním oblastním archivu v Plzni, Sedláčkova 44.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

V archivním fondu se nacházejí písemnosti dokumentující činnost nejvýznamnějšího českého národního spolku, který působil v Plzni a na celém jihozápadě Čech. Archiválie se týkají vlastní činnosti místního (jednatelského) odboru NJP v Plzni, dalších místních odborů na západě Čech a aktivit, které byly s činností NJP přímo spojeny a kterých se NJP aktivně účastnila. I když jsou písemnosti zachovány pouze torzovitě, jsou cenným materiálem pro studium národnostního vývoje a celé škály národnostních aktivit na česko-německém pomezí

od konce 19. století do poloviny 20. století. Zvláštní význam mají zejména zápisy z valných hromad, výborových schůzí a schůzí předsednictva odboru NJP v Plzni, které dokumentují činnost a aktivity tohoto spolku.

Písemnosti týkající se nemovitostí „Elektra“ a Stavebního družstva pro Plzeňsko a Stříbrsko slouží jako doklad těchto aktivit i spolupráce, ke které se spolu s NJP v zájmu zlepšení životních podmínek české menšiny zavázala celá řada dalších institucí.

Jelikož je část písemností ve špatném fyzickém stavu, je nutné případným zájemcům o historii NJP z řad badatelské veřejnosti doporučit další studium ve Státním oblastním archivu v Třeboni, kde se nachází dobře zachovalý a zinventarizovaný archivní fond Ústředního výboru NJP v Praze. V něm jsou uloženy mj. také dva kartony korespondence s místním odborem NJP v Plzni, které obsahují alespoň duplikáty části poškozených nebo zničených písemností místního odboru v Plzni.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a inventář sestavil v březnu 2004 ve Státním oblastním archivu v Plzni PhDr. Karel Řeháček.

V Plzni dne 31.3.2004

PhDr. Karel Řeháček

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury

SOA Plzeň, NJP Plzeň

SOA Plzeň, KS Plzeň, I, firemní spisy, kart. 1117, spis Dr V 136

AMP, NVmP, spolkové oddělení, kart. 132, i.č. 2112

Hora, J.: Jubilejní sborník Jednatelského odboru Národní jednoty pošumavské v Plzni 1884 - 1934. Plzeň 1934, 165 s.

Pokorný, J.: Tschechischer Böhmerwaldbund – Národní jednota pošumavská. In: Opera Historica, 2, 1992, s. 121 - 123.

Řeháček, K.: Národní jednota pošumavská v Plzni. In: Dějepis XVIII (Sborník katedry historie PeF ZČU), 2000, s. 73 - 83.

Řeháček, K.: Češi a Němci na jihozápadě Čech 1880 - 1938. Plzeň 2002, 169 s.

Řeháček, K.: Plzeňské kino Elektra (1912 - 1949). In: Západočeský historický sborník, 6, Plzeň 2000, s. 191 - 210.

Šeda, O.-Pozníček, B.: Národní jednota pošumavská Praha 1884 - 1948 (1951). Inventáře, katalogy a tematické rejstříky k fondům jihočeských archivů č. 32. České Budějovice 1967, 105 s.

Vondráček, K.: 50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934. Praha 1934, 549 s.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
Místní (jednatelský) odbor Národní jednoty pošumavské v Plzni (okrskový odbor Národní matice v Plzni)				
1	Stanovy a řády Národní jednoty pošumavské	1926, 1933		1
2	Protokoly z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1896 - 1901		1
3	Protokoly z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1903 - 1907		1
4	Protokoly z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1907 - 1910		1
5	Protokoly z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1910 - 1914		1
6	Protokoly z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1914 - 1920		1
7	Zápisy z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1920 - 1923		2
8	Zápisy z valných hromad a výborových schůzí místního odboru NJP v Plzni	1923 - 1926		2
9	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1926 - 1927		2
10	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1927 - 1928		2
11	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1928 - 1929		2
12	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1930 - 1931		2
13	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1931 - 1932		3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
14	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1932 - 1933		3
15	Zápisy z valných hromad místního odboru a výborových schůzí jednatelského odboru NJP v Plzni	1933 - 1934		3
16	Zápisy z valných hromad místního odboru, výborových schůzí a schůzí předsednictva jednatelského odboru NJP v Plzni	1934 - 1936		3
17	Zápisy z valných hromad místního odboru, výborových schůzí a schůzí předsednictva jednatelského odboru NJP v Plzni	1936 - 1937		3
18	Zápisy z valných hromad místního odboru, výborových schůzí a schůzí předsednictva jednatelského odboru NJP v Plzni	1937 - 1938		4
19	Zápisy z valných hromad místního odboru, výborových schůzí a schůzí předsednictva jednatelského odboru NJP v Plzni	1938 - 1939		4
20	Zápisy ze schůzí finančně právní komise jednatelského odboru NJP v Plzni	1933 - 1935		5
21	Zápisy ze schůzí finančně právní komise jednatelského odboru NJP v Plzni	1936		5
22	Zápisy ze schůzí finančně právní komise a předsednictva jednatelského odboru NJP v Plzni	1937 - 1939		5
23	Zápisy ze schůzí užšího předsednictva místního odboru NJP v Plzni a okrskového výboru Národní matice v Plzni	(1939 - 1941)		5
24	Zprávy o činnosti místních odborů NJP	1934 - 1937		5
25	Došlá a odeslaná korespondence odboru NJP v Plzni (běžná úřední agenda spolku; hospodářská agenda - pronájmy nemovitostí NJP)	1945		6

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
26	Záležitosti místních odborů NJP - Bdeněves - Blatnice - Chotíkov - Dolní Sekyřany - Horšovský Týn - Lišina - Líšťany	1938 1937 - 1938 1925 1929 1935 - 1938 1936 - 1938 1938		6
27	Knihla členských příspěvků místního odboru NJP v Plzni-Doudlevcích	1934 - 1938	K 1	6
28	Různé účty (opravy, splátky dluhů)	1945		6
29	Novinové výstřižky politického a národnostního charakteru	1933 - 1937		6
30	Novinové výstřižky o dr. Františku Lukavském	1933 - 1937		6
Dům a biograf „Elektra“ v Plzni (1913 - 1943)				
31	Stavební pozemek na rohu Jungmannovy třídy a Lucemburské ulice (soudní rozhodnutí, korespondence)	1927 - 1939 (1940)		6
32	Zadání a výsledek veřejné soutěže na projekt biografu „Elektra“ (mj. projekt Jiřího Krohy)	1930		6
33	Povolení projektu biografu Zemským úřadem v Praze	1931		7
34	Udělení kinematografické licence	1937		7
35	Žádost o povolení k provozování kinematografické živnosti	(1942)		7
36	Místopis domu a biografu, inventář biografu „Elektra“	1920 - 1939 (1941)		7
37	Přiznání k činžovní dani – dům a biograf	1932 - 1937		7
38	Koncepty nájemních smluv na prostory v domě a biografu	1932 - 1939 (1942)		7

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
39	Žádosti o pronájem prostor v domě a biografu	1929 - 1932		7
40	Výběrové řízení na pronájem restaurace a bufetu v biografu „Elektra“	1935 - 1936		7
41	Došlá a odeslaná korespondence s nájemcem restaurace a bufetu „Elektra“ Rudolfem Poláčkem a jeho právními zástupci	1932-1939 (1940)		7
42	Agenda o pronájmu obchodních prostor firmě ASO Olomouc	1933 - 1938		7
43	Agenda o pronájmu obchodních prostor firmě Mužik a Zedník Plzeň	1934 - 1938		7
44	Přehled prodaných vstupenek a tržeb biografu „Elektra“	1935 - 1939	K 2	7
45	Přehled spotřeby energií v činžovním domě a biografu „Elektra“	1932 - 1939(1942)	K 3	7
46	Náklady na výstavbu a zařízení činžovního domu a biografu „Elektra“	1934 - 1937		8
47	Kupní smlouvy a dlužní úpisy	1932 - 1939		8
48	Statistiky návštěvnosti biografu a denní tržby	1931 - 1935		8
49	Výsledky zisku z jednotlivých představení	1932 - 1939 (1940)		8
50	Týdenní náklady na jednotlivá představení	1932 - 1939 (1941)		8
51	Příjmy a vydání za jednotlivá představení	1920 - 1939 (1943)		8
52	Účetní zprávy a pokladniční bilance biografu „Elektra“	1913 - 1929		8
53	Přehledy placených nájmu v domě a biografu „Elektra“	1932 - 1934		8
54	Účetní doklady ke sporu o nájemné mezi správou biografu „Elektra“ a nájemcem restaurace Rudolfem Poláčkem	1932 - 1939 (1941)		8

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
55	Účetní podklady pro přípravu nájemní smlouvy se Správou kin pro Říši, resp. společností „UFA“	(1939 - 1941)		8
56	Novinové výstřižky o sporu mezi správou biografu „Elektra“ a městem Plzní o stavební pozemek	1932 - 1937		9
57	Novinové výstřižky o výstavbě a provozu nemovitostí „Elektra“	1929 - 1935		9
58	Novinové výstřižky o provozních záležitostech nemovitostí obecně	1926 - 1934		9

Stavební družstvo pro Plzeňsko a Stříbrsko (1910 - 1944)

59	Stanovy družstva	1910 - 1913		9
60	Členská knížka Stavebního družstva rodinných a dělnických domků na Plzeňsku a Stříbrsku (prázdná)	s.d.		9
61	Zprávy o činnosti družstva	1929 - 1938		9
62	Pozvánky na valné hromady družstva	1920 - 1939 (1944)		9
63	Funkcionáři družstva	1921 - 1927		9
64	Koncepty projevů k zahájení valných hromad družstva	1936 - 1939 (1942)		9
65	Přehled stavební činnosti družstva	1911 - 1931		9
66	Stavební činnost družstva v obcích - souhrnný přehled	1911 - 1931		9
67	Stavební činnost družstva v obcích - jednotlivci	1919 - 1924		9
68	Stavební činnost družstva v obcích - jednotlivci	1927 - 1928		9
69	Převody rodinných domků do vlastnictví čekatelů	1929		9

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. knihy	Č. kart.
70	Agenda obecně prospěšných stavebních družstev (směrnice, pokyny, návrh zákona)	1936 - 1937		9
71	Soupis a hodnota majetku družstva v okupovaném pohraničí	1938		9
72	Účetní bilance družstva	1909 - 1939 (1940)		9
73	Novinové výstřižky o Stavebním družstvu pro Plzeňsko a Stříbrsko	1920 - 1938		9
74	Novinové výstřižky o stavebním ruchu obecně obecně prospěšná stavební družstva, nájmy regresy)	1916 - 1939 (1941)		9

Název fondu:	Národní jednota pošumavská – jednatelský odbor Plzeň
Značka fondu:	NJP Plzeň
Časový rozsah fondu:	1896 - 1945
Počet inventárních jednotek:	74
Počet evidenčních jednotek:	12 (3 knihy, 9 kartonů spisů)
Rozsah fondu v bm:	1,1
Místo uložení fondu:	Státní oblastní archiv Plzeň Sedláčkova 44
Stav ke dni:	31. 3. 2004
Fond uspořádal a inventář zpracoval:	PhDr. Karel Řeháček
Počet stran:	17
Počet exemplářů:	4
Pomůcku schválil:	PhDr. Petr Mužík 6. 12. 2004, čj. SOAP/00-3136/04-01